

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

תוכן עניינים

2.....הלכה למעשה

א. דבר שזרעו כלה לא מיבעיא לי ... כי קמיבעיא לי דבר שאין זרעו כלה ... ליטרא בצל שתיקנו וזרעו מתעשר לפי כולו ... התם היינו זריעתו הכא לאו היינו זריעתו 2

4.....ב. עציץ שאינו נקוב מהו ... חזר ונקבו ...התם שתי זריעות ניהו

ג. שבולת שמרחה בכרי ושתלה וקרא עליה שם במחובר מהו ... כי קרא עליה שם קדשה לה או דלמא כיון דשתלה פקע ליה טבלא מינה ... לא מצינו תרומה במחובר לקרקע ... לענין איחויבי מיתה וחומש ... ואי נחין ואכיל בטלה דעתו אצל כל אדם 6

7.....הלכתא למשיחא

ד. ביצי נבלת העוף הטהור מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים מבפנים מטמאין בגדים אבית הבליעה מבחוץ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה. 7.....

8.....הלכה למעשה

ה. הזורע כלאים בעציץ שאינו נקוב אסור ... לוקה מכת מרדות מדרבנן 8.....

ו. תרם משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום 10.....

ז. החיטין והשעורין והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון הרי אלו חייבין בחלה... 12

ח. ומצטרפין זה עם זה 12.....

ט. ואסורים בחדש מלפני הפסח. 13.....

י. ומלקצור מלפני העומר 14.....

15.....הלכתא למשיחא

יא. אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא העומר הבא 15

17.....הלכה למעשה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

- יב. כוסמין מין חיטים שבהיבולת שועל ושיפון מין שעורין כוסמין ...
שיבולת שועל שבולי תעלא 17
- יג. הני אין אורז ודוחן לא 20
- יד. דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יצאו אלו
שאינ באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון 20
- הלכתא למשיחא 24
- טו. התבואה והקמחים והבציקות מצטרפין זה עם זה ... לענין חדש ...
לענין חמץ בפסח ... לענין מעשר שני דאי אכיל ליה חוץ לחומה לקי 24
- טז. לענין טומאת אוכלין 25
- יז. חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת
שאינה קלופה אין מצטרפת ... כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטה בקליפתה
ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן ... הא בלחות הא ביבשות 25
- יח. ולקצור לפני העומר ... קודם קצירת העומר ... אם השרישו קודם
לעומר העומר מתירן ... רבי יונה אמר קודם הבאת העומר רבי יוסי בר זבדא אומר
קודם קצירת העומר 26

דף ע.

הלכה למעשה

**א. דבר שזרעו כלה לא מיבעיא לי ... כי קמיבעיא לי דבר
שאינ זרעו כלה ... ליטרא בצל שתיקנו וזרעו מתעשר לפי
כולו ... התם היינו זריעתו הכא לאו היינו זריעתו**

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כבר התבאר במסכת בנדרים דף נז: – נט. שכמות מסוימת של פירות שאין זרעו כלה¹, כמו בצלים ושומים ושתילי כרוב והלוף וכדומה שהזרע אין נרקב, אלא גדילה והולכת, כגון קילו בצל² מעשר, טבול לתרומת מעשר – כלומר שקיבלו הלוי ועדיין לא הפריש תרומת מעשר, שזרעה והשביחה והרי היא עשר קילו חייבת במעשר, וצריך לעשר על כולה כיון שרבו גידוליו³ על עיקרו⁴, ואותו קילו שזרע מעשר עליה תרומת מעשר ממקום אחר לפי השבון⁵,

אולם קילו בצלים שתקנם ועישר כל התרומות ומעשרות שלהם, זרעם, אינו מעשר לפי השבון התוספת אלא מעשר לפי כולו מדאורייתא⁶ שהגידולים מבטלים את העיקר בבצל. ודוקא ברבו גידוליו על עיקרו אבל כשהן מועטים הראשון נשאר בפטורו והתוספות חייב.

בצל שעקרו בשנה שניה⁷ וזרעו בשלישית ורבו גידוליו על עיקרו כולו חייב במעשר עני והעיקר חייב במע"ש ואם לא רבו שניהן חייבין לפי השבון.

ואם זרעו כלה, כמו חיטים ושעורים ושאר התבואה וקטניות וכן הכרוב והשומר וכדומה שהזרע נרקב באדמה, ולא נשאר ממנו אלא כמו גידין דקין בארץ וממנו צומח אח"כ הפרי. בודאי בטלה לגמרי,

¹ וכ"כ הראב"ד וכ"כ ר"י קורקוס שגם רבנו מודה לזה וכ"כ מרכה"מ ומש"כ רדב"ז כאן ור"ד ערמאה צ"ע.

² רמב"ם הלכות מעשר פרק ו הלכה ד

³ ואע"ג שלענין ערלה וכלאים אמרי' לעיל שאין אומרים שרבו גידוליו על עיקרו וביטלוהו היינו לחומרא מספק מספק מחמירים שרבו גידוליו כאן לענין חיוב מעשרות, ואין ג"מ בין טבל דאורייתא לטבל דרבנן כמו ירק ובין שנתערב קודם גמ"מ או לאחר גמ"מ דלעולם לא בטל וכיון דדין זה משום ספיקא הוא ואפשר דמה"ת בטל לכן צריך לעשר אח"כ את המעשר מיני' ובי'. דרך אמונה – ציון ההלכה הלכות מעשר פרק ו ס"ק קט חזו"א שביעית סי' ח' סק"ו ועי' בפ"י הר"א מן ההר ספ"ז דנדרים שבי' ג"כ דלמסקנא הוי ספיקא דדינא אמנם בתוס' ג"ז ב' וברשב"א שם כ' דמדאורייתא ודאי גידולין מבטלין עיקר ורק מדרבנן בעי לה ועי' בישועות מלכו כאן שתמה עליהן מסוניא דמנחות ס"ט ב'.

⁴ ואם זרעה כשביעית [באופן שאין בו משום איסור ספחין] הגידולין יש להן קדושת שביעית ופטורין ממעשר אבל העיקר חייב בתרומ"ע ממק"א לפי השבון. דרך אמונה שם לו מהר"ן בסוגייתינו

⁵ ה"ה שיכול להפריש מיני' ובי' דאמרי' בזה יש בילה אלא דאז יצטרך להפריש לפי כולה כדי שיהא בו אחד מעשרה מהמעש"ר הטבול וי"א דדוקא ממקום אחר יפריש ולא מיני' ובי' דהוי כמפריש מן הפטור על החיוב ויש מחמירין שגם כשמעשר על השאר יעשר ממקום אחר ולא מיני' ובי' שמא יקח מהליטרא הוה דאפשר שכבר נפטרה והוי כמעשר מן הפטור על החיוב ואם זרעה בשנה אחרת לכ"ע צריך להפריש ממקום אחר כדי שלא יפריש מן החדש על הישן ומן הישן על החדש. דרך אמונה שם מ

⁶ חזו"א שביעית סי' ח' סק"ד ז, וכאן יכול לעשר בין מיני' ובי' ובין ממקום אחר

⁷ חזו"א שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואם אין זרעו כלה והוא דבר שאין דרכו להזרע, יש ספק אם חוזר להתחייב במעשרות שכבר הופרשו מקודם.

לפיכך זרעונים⁸ כגון שבולת⁹ שנתמרחת בתוך הכרי שמועיל לה המירווח, שהביאו שלישי ומרחן ועשרן¹⁰, ואח"כ זרען והוסיפו, ואין זרעם כלה וכן כששתל שבולת והוסיפה, ה"ז ספק אם חייבין במעשר מדבריהם¹¹, הואיל והוסיפו¹², או אין חייבין שהרי הזרע שעדיין הוא קיים ולא אבד מעושר הוא, ואין אלו דומים לבצלים שהתבאר שכולה חייבת, שהשבלים וזרעונים¹³ שהביאו שלישי אין דרכן להזרע, ולכן אפשר דלא מתבטל אבל בבצלים שדרכן להזרע מבטל הגידולין את העיקר.

אבל אם תלשן¹⁴ לפני הבאת שלישי והרי הן פטורין ממעשר, וחוזר ושתלן והגיעו לעונת המעשרות, בודאי חייב ואין שייך כאן שיהא נגרר הגידולין אחר העיקר שיהא פטור ממעשר, ואפי' אם עישרן מקודם אינו כלום.

ב. עציץ שאינו נקוב מהו ... חזר ונקבו... התם שתי זריעות נינהו

⁸ רמב"ם שם הלכה ה

⁹ חזו"א שביעית סי' ח' סקי"ב

¹⁰ וה"ה אם לא מירחן ועישרן דהא גם אם עישרן בשבליים המעשר חל מדאורייתא, דרך אמונה שם צת, וצה"ל קבו

¹¹ צ"ע למה כ' רבנו מדבריהם שהוא ספק מה"ת חזו"א שם סקי"ב וכן תמה באו"ש

¹² יש כאן ג' ספקות כמש"כ חזו"א שביעית סי' ח' סקי"ג י"ב, או שהכל חייב, או שהכל פטורף או שהעיקר פטור והתוספות חייב, וצ"ע למה לא הזכיר רבנו בהדיא שיש גם ספק שיהא התוספות חייב והעיקר פטור, ונ"מ שא"א לעשר מיני' ובי' וגם אם א' משנה זו וא' משנה שעברה צריך לעשר על כל א' משל שנתו אם מעשר ממקום אחר.

¹³ חזו"א שם וכ"כ בישועות מלכו וכעין זה כ' בבה"ז במנחות ע' א' ובעה"ש

¹⁴ שם סקי"ג וכ"כ רדב"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

עציץ נקוב¹⁵ בכדי שיצא בו שרש קטן ואין אנו בקיאיין בשיעורו בדיוק אבל הוא פחות מעט ממוציא זית¹⁶. שהתבארו פרטיו במסכת גיטין דף כב. הרי הוא כארץ.

זרע תבואה¹⁷ וה"ה ירקות¹⁸ בעציץ שאינו נקוב והביאה שלישי, ואח"כ נקבו ונגמרה התבואה והוא נקוב הרי הוא כצומח בשאינו¹⁹ נקוב²⁰, עד שיקבנו קודם שיביא שלישי.

וכן אם הוא²¹ להיפך שבשלישי הראשון הי' נקוב, ואח"כ סתם את הנקב, אזלי' אחר שלישי הראשון וחייב מן התורה.

במה דברים אמורים²² בשנשאר הזריעה הראשונה, אבל אם עקרו לגמרי מהנקוב אחר הבאת שלישי וחזר ונטעו באינו נקוב או להיפך בזה יש ספק, דכיון דעקרו לגמרי י"ל דהגידולים שאח"כ אין נגררין אחר השלישי הראשון ויש להם דין שלהם כנ"ל, ואפשר ג"כ שאם רבו גידולין על העיקר מבטלין את העיקר.

ודוקא בדברים שאין דרך לעקרון ולשתלן, אבל דברים שדרך לעקרון ולשתלן כגון בצלים אם רבו גידולין על העיקר מבטלין את העיקר לגמרי. כמו שהתבאר²³.

¹⁵ רמב"ם הלכות תרומות פרק ה הלכה טו

¹⁶ מבואר בגמ' ויתכן שבזמנינו נתקטנו השרשים כמו שנתקטנו הזיתים ואולי השרשים נתקטנו יותר ויש לשער לפי השרש של היום לכן א"א לידע השיעור ויש מי שהעיד בשם מרן זצ"ל שאמר לו לעשות הנקב שתי צ"מ על שתי צ"מ וצ"ע.

¹⁷ אבל אילין א"צ נקיבה

¹⁸ דאע"ג דבירקות אזלי' בתר לקימה מ"מ השלישי הראשון קובע כמו לענין הפקר והקדש ועי' בחזו"א שביעית סי' י"ד סק"ג דלפירושו אם זרע ירקות בעציץ נקוב וחשב עליהן לעצים ואח"כ הכניסו לחצר למאכל אזלי' בתר לקימה וחייב במעשר אף על גב דבהבאת שלישי הי' פטור וצריך לחלק דעצים גרע ומתחיל עתה החיוב. צה"ל שם שכ

¹⁹ דאזלי' בתר שלישי הראשון וכמו שפסק רבנו ג"כ לעיל גבי פירות של גוי בפ"א הט"ו ולענין הקדש בפ"ב ממעשר ה"ח דהשלישי הראשון קובע דיני התרו"מ

²⁰ שאין חייב בתרו"מ אלא מדרבנן גזרה אטו נקוב ואפשר לברך על ההפרשה אבל אם הוא בתוך הבית א"א לברך כיון שיש פוטריין כדלקמן פ"א ממעשר ה"י ואפי' בתרומת ירק דרבנן גזרו עליו אבל מה"ת פטור דלא קרינן בי' היוצא השדה

²¹ פשוט וכ"כ בדרך אמונה קנב

²² חזו"א דמאי סי' י"ד סקי"ב

²³ או פשיטא דכל מה שגדל בין קודם ובין אח"כ הוי כנקוב. ודין עציץ נקוב שהעבירו מא"י לחו"ל או מחו"ל לא"י עי' דרך אמונה בבה"ל שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

**ג. שבולת שמרחה בכרי ושתלה וקרא עליה שם במחובר מהו ...
... כי קרא עליה שם קדשה לה או דלמא כיון דשתלה פקע
ליה טבלא מינה ... לא מצינו תרומה במחובר לקרקע ...
לענין איחיובי מיתה וחומש ... ואי גחין ואכיל בטלה
דעתו אצל כל אדם**

שבולת שהיתה²⁴ בתוך הכרי ומרה הכרי כולו²⁵, אף על פי שאותה שבולת לא הוציאה עדיין מהמוץ שלה, הרי אותה השבולת טבל, הואיל ונמרחה בתוך הכרי חל שם מירוח גם על השבולת הזאת והרי היא טבל ונתחייבה בתרומה מה"ת, ואסור לאכול ממנה אפי' אכילת עראי.

שתלה ואחר כך קרא עליה שם ועשאה תרומה או שזרעה בקרקע וקרא עליה שם טרם שהרקיבה, הרי זו ספק תרומה²⁶ הואיל וזרעה, שמא פרה הטבל שאחר המירוח ממנה, ונעשית כפירות שעדיין לא נגמרו²⁷. אך אם נזרעה מאליה יכול לעשותה תרומה ודאי²⁸.

אבל אם עשאה תרומה קודם שיזרענה ואח"כ זרעה או שתלה הרי זו תרומה, אם הוא דבר שאין זרעו כלה ואכל את השבולת, לפיכך אם תלש ממנה ואכל במזיד חייב מיתה בידי שמים²⁹, בשוגג משלם את החומש³⁰. אבל אם הוא דבר שזרעו כלה אין הגידולין תרומה מה"ת אלא מדרבנן אא"כ אכל הזרע קודם שנרקב.

²⁴ רמב"ם הלכות תרומות פרק יא הלכה כו

²⁵ משמע אף על פי שעדיין לא ראה פני הבית. דרך אמונה שם רכד

²⁶ דוקא אם הי' מירוח ישראל דחייב מה"ת אבל אם הי' מירוח גוי דאינו חייב מה"ת כנ"ל פ"א הי"ג בודאי פקע טבלה וא"א לעשותה תרומה. ר"ש תרומות פ"ט מ"ז.

²⁷ שאז ודאי פרה הטבל מהם אם זרעם דא"א לפרש דהוי כלפני מירוח דהא גם לפני מירוח אפשר לעשות תרומה אלא ר"ל דפרח מינה שם מירוח וממילא זריעתה עושה אותה לגמרי כמחוברת מעולם. צה"ל שם תכב

²⁸ צ"פ מהדו"ת פ"ד מע"ז הי"ו, דרך אמונה שם רכט

²⁹ בידי שמים כדין זר אוכל תרומה במזיד

³⁰ וכ"ש את הקרן דבלא"ה משלם משום גזלה מיהו נ"מ גם לגבי הקרן שצריך לשלם מדבר הראוי להיות קדש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואם גחן ואכל בפיו מן הארץ אם בלעו מיד בשעת תלישה בטלה דעתו אצל כל אדם, שאין דרך בני אדם בכך³¹, לפיכך פטור מן המיתה ומן החומש אם היה שונג. אבל אם בתחלה תלשו בפיו ואח"כ בלעו חייב³², כנזכר.

ומ"מ איסור דרבנן בודאי יש בזה, ואולי גם איסור דאורייתא, דלא גרע ממפסיד תרומה³³.

במה דברים אמורים בנמרחת מתחלה אבל אם לא נמרחת תחלה כיון ששתלה שוב א"א לקרוא עלי' שם תרומה³⁴.

הלכתא למשיחא

ד. ביצי נבלת העוף הטהור מקצתו בחוץ ומקצתו בפנים מפנים מטמאין בגדים אבית הבליעה מבחוץ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה

מעו של נבלת³⁵ העוף הטהור שבלעו מקצתו בבית הבליעה ומקצתו בחוץ לתוך פיו אם יש בבית הבליעה כזית ה"ז טמא ואם לאו שרוב כזית בפנים ומיעוטו בחוץ טהור³⁶.

האוכל משלל של בצים אפילו ביצי נבילה טהור, אולם זהו כשתלשן ואכלן כשהם בחוץ אפילו מעורים בתרנגולת, אבל ביצים המעורים בתרנגולת,

³¹ ולא מקריא אכילה כמבואר ברש"י ועי' בנוב"י תנינא או"ח סי' קט"ו דדעתו דזה גרע משלא כדרך אכילתו.

³² מרכה"מ שם

³³ דרך אומנה שם רלח

³⁴ אף על גב דבתלוש אפשר לקרוא שם בשבלים כנ"ל פ"ה ה"ד אבל כאן שחיברה הו"ל כאילו לא נתלשה.

דרך אמונה שם רכו

³⁵ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק ג הלכה ז

³⁶ ולא אמרינן שדי מיעוטו בתר רובו והוה ככולו בפנים. והראב"ד תמה עליו וכתב שלא מצא דין זה, ובמנחות יש ביצי נבלת העוף הטהור וכו' והיתה לו גירסת רש"י ז"ל, ופי' כפירש"י ולא ראה גירסת הרגמ"ה. ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קל סעיף י - יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מקצתן בחוץ כגון שבשעת מיתה התחילה להטיל ביצתה, י"א³⁷ שמה שבפנים אם הכנים פיו למעיהן ואכלן בפנים מטמא בגדים אבית הבליעה. וי"א³⁸ שכל שמעורה מטמא כל עוד לא תלשן. אולם אינו מטמא אם הביצים גמורות שנגמר חלבון שלהם, גם אם מעורה.

דרך העוף סמוך³⁹ למיתתו חולה ויוצאין מעיו לחוץ, ומה שבפנים מטמאים בגדים אבית הבליעה אם אכלן אף על פי שהן מאוסין, ולא אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם, וכן אי גחין ואכיל נמי מטמא ולא אמרינן דבטלה דעתו אצל כל אדם.

הלכה למעשה

ה. הזרע כלאים בעציץ שאינו נקוב אסור ... לוקה מנת מרדות מדרבנן

כבר התבאר לעיל דף טו. במסכת ברכות דף כב. וקידושין דף לט. שמהנאמר בתורה (דברים כב פסוק ט) לא תזרע פְּרִמָּךְ פְּלִאִים. למדו לאסור כלאי הכרם, והחמירה בהם התורה שנאמר (שם) פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֶאכָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת הַפֶּרֶם וּדְרָשׁוּ חֲז"ל⁴⁰ פֶּן תִּקְדַּשׁ תּוֹקֵד אֵשׁ, פִּירוּשׁ לֹא תִזְרַע כְּרֵמֶךָ כְּלָאִים וְאִם תִּזְרַע תּוֹקֵד אֵשׁ בִּזְרַע וּבְתוֹבֹאת הַכְּרֵם, כְּלוֹמַר תִּשְׂרַפְנוּ כִּי יֵאָסֵר בַּהֲנֵאָה⁴¹.

ואינו חייב על זריעת כלאי הכרם, עד שיזרע בארץ ישראל⁴² ב' מינים, כלומר שזרע ב' מיני ירקות, או זרעים או ירק זרע, כגון חטה ושעורה. בהדי כרם

³⁷ רש"י בסוגיין והראב"ד שם.

³⁸ תור"ה ביצי

³⁹ תוס' שם בשם רבינו גרשון כתבו גירסא אחרת

⁴⁰ קידושין נו:

⁴¹ רמב"ם שם דלבוש שם אבל כלאי זרעים מותרים באכילה ובהנאה

⁴² שו"ע ונו"כ יו"ד רצו א רמב"ם הלכות כלאים פרק הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כלומר עם החרצן או יחור של גפן⁴³, שהוא גפן, במפולת יד. כלומר שהפיל שלשתן בפעם א' ונזרעו, ושלא במפולת יד עיין בהערה⁴⁴.

ואינו חייב אלא כשהחטה והשעורה יפלו סמוכין זה לזה, באופן שהן כלאים זה בזה. כלומר בתבואה בתוך ששה טפחים זה לזה⁴⁵, ובירק שיפלו תוך טפה. וגם צריך שיפלו סמוכין לגפן, כלומר ששה טפחים לחרצן⁴⁶.

⁴³ חזו"א סי' ב' סק"ו וסי' י"א סק"י

⁴⁴ איסורא איכא לזרוע גם בצד הגפן ואפי' מין אחד וכן לנטוע גפן בצד התבואה ואיסור זה מה"ת אבל אין בו לאו אלא איסורא בעלמא וגם הפירות נאסרין מה"ת. והנה יש בענין זה כמה דעות בראשונים דדעת רבנו ועוד ראשונים (יראים מצוה שפ"ט וראב"ן סי' נ"ג ומובא ג"כ בסמ"ג ל"ת ר"פ ובמרדכי ספ"ק דקדושין) דאיסור הזריעה הוא מה"ת ואפי' מין אחד ובלא מפולת יד וכנ"ל וכ"ש שהפירות נאסרין מה"ת.

וי"א (דעת הר"י מובא ברא"ש ה' כלאים וכן הסכים הרא"ש שם וכ"ד ר"ת הביאוהו הראשונים וכ"ה בספר הישר סי' תקמ"ט וכן מבואר בתוס' קדושין ל"ט א' ובחולין קל"ו ב' ובמנחות ט"ו ב' ובתוס' ר"י החסיד ברכות כ"ב ועי' בהגמ"י פ"י ממאכ"א אות ד' תשובת ר"י) שבלא מפולת יד או במין אחד אין שום איסור גם מדרבנן ומותר לזרוע ומותרין הפירות.

וי"א (כ"ב הרא"ש בה' כלאים בשם הרמ"ה וכ"ה בחינוך מצוה תקמ"ח ודעת הגר"א שגם דעת רבנו כן ולפ"ד הרא"ש שם נראה דגם הראב"ד ס"ל כן) שמה"ת באמת הכל מותר אבל מדרבנן הכל אסור.

ודעת הרבה ראשונים (הוא דעת רוב הראשונים ההשלמה (ומובא גם בכ"פ פני"ו) והרא"ה והרשב"ץ בברכות כ"ב א' וכן הסכים המאירי בברכות שם ובקדושין ל"ט וכ"ד הרמב"ן והרשב"א בקדושין ל"ט ובחולין פ"ב וכ"ד הרישב"א והר"ן בקדושין שם) דהפירות אסורין מה"ת גם בלא מפולת יד אבל צריך ב' מינין ובמין אחד גם הפירות מותרין אף מדרבנן

ודעת הראב"ד (כפי שהעתיקו דבריו הרמב"ן והרשב"א בחולין פ"ב והרשב"ץ והנמוקי בברכות כ"ב אבל ברא"ש ה' כלאים משמע דלהראב"ד הכל מדרבנן ואין אסור מה"ת אלא בב' מינין ובמפולת יד ובהשלמה ברכות כ"ב נראה דלהראב"ד כל מין א' אסורין הפירות מה"ת ולכן הקשה עליו מבכורות נ"ד וצ"ע) דבקנבוס ולוף אסורין הפירות מה"ת אף בלא מפולת יד אבל צריך ב' מינין אבל בשאר זרעים מותרין

וי"א (מובא ג"כ דעה זו בחזו"א כאן סי' א' סק"ה ובדיני כלאים אות ל"א וע"ש שהביא רוב הדעות בקצרה) דבזה"ז בטלה קדושת הארץ והכל אינו אלא מדרבנן

ולהלכה (חזו"א סי' א' סק"ה ועי' בסי' י"ג סק"ה שב' דדין קידוש בלא מפולת יד דעת רוב הפוסקים דאינו אלא מדרבנן) אף שבשו"ע סתם כדברי רבנו דאף מין א' בכרם אסור לזרוע ואסורין הפירות אפשר דהוי ספיקא דדינא דהא י"א דמותר לזרוע ומותרין הפירות אף מדרבנן כנ"ל וכ"ש בזה"ז שי"א דלא קידשה לע"ל והוי מדרבנן מיהו לכו"ע אין הקולות של חו"ל בזה"ז דהא מדרבנן צריך לנהוג בארץ כדין ארץ מקודשת. דרך אמונה שם כז

⁴⁵ חזו"א סי' ג' סק"ב וכ"כ ישועות מלכו ודלא כר"י קורקום בה"ג וערוך השלחן אות ד' שאפי' נפלו ברחוק משיעור של כלאי זרעים חייב וגם לא כתפא"י בבתי כלאים סי' ל"ו שצריך שיפלו תמיד בתוך טפה

⁴⁶ והזרוע חטה וזמורה של גפן בגומא אחת וכפף את הזמורה עד שיהי' רחוק ו' טפחים בין הגפן ובין החטה לכשיגדלו מותר ואם לא יהי' ביניהן שיעור הרחקה כשיגדלו אסור וחייב מיד על הזריעה. חזו"א שם סי' ב' סק"ו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

עציץ נקוב הרי הוא⁴⁷ כארץ ולפיכך הזורע בעציץ נקוב בין שזרע הגפן וגם הזרעים בעציץ, ובין מין א' בארץ ומין א' בעציץ, ובין מין א' בעציץ זה ומין א' בעציץ שאצלו, בכולן אם הוא נקוב חיובו מה"ת.

אם מונח בכרם זרע בתוכו מקדש עד ט"ז אמה לכל רוח⁴⁸ וכן אם מונח בדר' אמות של עבודת הכרם מקדש⁴⁹ וכן בתוך ו' טפחים של גפן יחידה וגם לוקה על הזריעה מה"ת.

ואם אינו נקוב⁵⁰ איסורו מדרבנן⁵¹, לפיכך הזורע בעציץ שאינו נקוב המונח בכרם ואפי' הזרעים והגפן בתוך העציץ⁵², לא קדש ומכין אותו מכת מרדות. אולם דוקא אם הוא נטוע בעציץ של מתכת אבל בעציץ של חרס אפי' אינו נקוב נחשב כנקוב לענין אילן⁵³ ולכן אם הגפן מונחת בשל חרס הרי היא כמונחת בארץ, ובשל עץ פלוגתא היא⁵⁴, ואם הזרעים וגם הגפן נטועים בעציץ א' של חרס ספק הוא⁵⁵ אם מועיל לזרעים שבו שיחשב כנקוב.

ו. תרם משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום

⁴⁷ חזו"א בדיני כה"כ סי' י"ג סקט"ז

⁴⁸ כדלקמן רפ"ו

⁴⁹ ר"ש ור"י בן מ"צ פ"ז מ"ח

⁵⁰ כשרש קטן ונראה שאפי' יצאו העלין הוין לעציץ לא השיב כלאים דאורייתא וצ"ע. חזו"א כלאים סי' י"ג סקט"ו, דרך אמונה שם ק

⁵¹ ואם נטע ה' גפנים בדר' עציץ שאינן נקובים שתים כנגד שתים וא' יוצא זנב בעיא היא בירו' אם יש לו דין כרם מדרבנן [אבל בנקוב ודאי דהוי כרם] ונ"מ אם רוצה לזרוע זרעים בא' העציץ הוין לו"ט אם צריך להרחיק ד"א כדין כרם או אם אין העציץ גבוהין ג"ט מהארץ אם מותר לזרוע בארץ סמוך להן תוך ד' אמות ואבל אם גבוהין ג"ט ודאי מותר לזרוע בארץ כדלקמן פ"ו ה"ה] אבל ו' טפחים ודאי צריך להרחיק מהן כדין גפן יחידית ואפשר דדוקא בה' עציץ מיבעי לי' אבל בעציץ א' שנטע בו ה' גפנים ודאי מצטרפין והוי כרם וכ"ז בשל מתכת אבל בשל חרס הוי כנקוב לגבי אילן כנ"ל. דרך אמונה שם קב

⁵² ר"ש כלאים פ"ז מ"ח ומשמע דמותר אף באכילה אבל דעת הרש"ם דמותר בהנאה ואסור באכילה. ועי' בירו' ספ"ה דדמאי דלגני הנר"א שם (מובא ברידב"ז ורד"ל) רק בחו"ל אין עציץ שא"נ מקדש אבל בא"י מקדש אבל יתכן דהסוגיא אינה להלכה כמ"ש רש"ם שם ועי' בחזו"א כלאים סי' י"ג סקט"ו שפי' בע"א כמ"ש רבנו בפ"י ממע"ש ה"ה

⁵⁴ ובחזו"א ערלה סי' א' סקט"ז ובדיני ערלה אות ל"ב מצדד להקל דבעי נקיבה

⁵⁵ בעיא היא בירושלמי דכיון שהוא כנקוב אצל האילן אם מהני ג"כ להזרעים שבו שיחשב כנקוב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כבר התבאר במסכת יבמות דף פט: וקידושין דף מו: שאם הפריש תרומות ומעשרות⁵⁶ מן עציץ נקוב על שאינו נקוב הרי זה תורם מן החיוב על הפטור, ואפי' בזה"ז שתרומה בלא"ה מדרבנן, ואם כן הרי מפריש מדרבנן על דרבנן מכל מקום אינו נקוב חשוב פטור לגבי נקוב, תרומתו תרומה ופוטרת את האיניו נקוב⁵⁷, ואסורה לזרים וחייב ליתנה לכהן ויכול ליתנה לכהן בטבלה והכהן יתקנה, ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות ממקום אחר. כי מדאורייתא אינה תרומה כלל כי עשאה על הפטור, ונשארה טבל ולכן לא יאכלנה הכהן עד שיפריש ממנה תרומה ומעשרות ממקום אחר.

אבל לא יפריש מיניה וביה, כלומר ממנו בעצמו⁵⁸ שמא יאמרו שאין עליה קדושת תרומה ובדיעבד מהני גם אם הפריש מיניה וביה. וי"א⁵⁹ שיכול להפריש גם מיניה וביה⁶⁰

עוד התבאר שם דף פט. שאם הפריש תרומות ומעשרות⁶¹ מפירות הגדלין בארץ על הגדלין בעציץ נקוב, או מפירות עציץ נקוב על הגדלין בארץ⁶². תרומתו תרומה ואף לכתחילה יכול לעשות כן⁶³, תרם משאינו נקוב על הנקוב הרי זה תורם מן הפטור⁶⁴ על החיוב תרומתו תרומה שמדרבנן חייב, באינו נקוב ויש עליה שם תרומה ואסורה לזרים ונותנה לכהן⁶⁵, ויחזור ויתרום מן הנקוב, שהרי לא פטר את הנקוב.

⁵⁶ רמב"ם שם,

⁵⁷ תו' יבמות פ"ט ב' דלא כריב"ן [ומאירי בקדושין מ"ו ב' מסתפק בזה] וכ"כ רבנו גרשום במנחות ע' א' וכ"כ רש"י ביבמות פ"ט ב' ותו' י' בקדושין מ"ו ב' ותו' ר"ד שם שהאינו נקוב תוקן [וכן הסכים בהגהות רעק"א כאן בהי"ז ע"ש] אבל בשיטה לא נודע למי ובתו' הרא"ש בקדושין ובמאירי ביבמות הביאו ב' דעות בזה ובמאירי קדושין סתם שצריך לתקן את האיניו נקוב. דרך אמונה ציון ההלכה שם ס"ק שלד תוס' ותו' ותו' הרא"ש בסוגייתינו

⁵⁹ רש"י בקדושין מ"ו: ושיטה לא נודע למי ומאירי שם וכן במאירי יבמות כתבו דה"ה מיני' ובי' וכ"כ בפ"י הרי"ב בן מ"צ וכ"כ הריטב"א ביבמות פ"ט א' ובתוס' הרא"ש ותו' שו"ך ותו' הרא"ש בקדושין שם הביאו ב' דעות בזה.

⁶⁰ ובחזו"א דמאי סי' י"ב סקב"א ובקו' ה' תרו"מ ממרן סי' ג' אות י"א י"ב פסק כדעה ראשונה

⁶¹ רמב"ם שם הלכה טז חזו"א שביעית סי' ח' סקב"א

⁶² וכ"ש מעציץ נקוב על הנקוב וכן משאינו נקוב על שאינו נקוב

⁶³ רא"ש ורע"ב פ"ה דמאי מ"י ובירו' ספ"ה דמאי אמר דעציץ הוא ספק ופי' מהר"א פולדא עציץ נקוב ומשנתינו בחו"ל אבל שאר המפרשים פי' עציץ שא"נ וגם להר"א פולדא לא קי"ל כן דהתנן התולש בשבת מעציץ נקוב חייב ובמנחות פ"ד ב' דמעציץ נקוב מביא וקורא וביכורים ל"ש בחו"ל ועי' בר"י בן מ"צ שהי' לו גי' אחרת בירו'. דרך אמונה ציון ההלכה שם ס"ק שכה.

⁶⁴ ששאינו נקוב אינו אלא חיוב דרבנן.

⁶⁵ דרך אמונה שם קנט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ז. החיטין והשעורין והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון הרי אלו חייבין בחלה

אין חייבין⁶⁶ בחלה אפי' מדרבנן⁶⁷ אלא חמשה מיני תבואה בלבד⁶⁸, והם החטין והשעורים והכוסמין ושבולת שועל והשיפון שנאמר (במדבר טו פסוק יט) **בְּאֶכְלֶכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ, וְאִין קְרוּי לֶחֶם אֵלֶּא פֶת הַנְּעִשִׂית מֵאֱלוֹ⁶⁹**.

ח. ומצטרפין זה עם זה

שיעור העיסה⁷⁰ שהוא מלא העומר קמת, (מ"ג בצים וחומש ביצה בינונים והוא עשרון, שהוא 2.250 ק"ג קמת לשיעור החזו"א⁷¹. וי"א שמשקלו חמש מאות ועשרים "דרהם", והוא 1.666 ק"ג לגר"ח נאה⁷². וכן נהגו להפריש משיעור זה בברכה. וי"א ששיעורו 1.560 ק"ג.) חייבת בחלה בין מאחד מה' מינים בין מחמשתן בין מחמשתן. או מב' או ג' או ד' מהם, כולם מצטרפין לשיעור,

ובצירוף זה י"א⁷³ שאין חייב בחלה אלא מדרבנן. וי"א⁷⁴ שהוא מדאורייתא.

⁶⁶ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ו הלכה ב

⁶⁷ ר"י קורקום

⁶⁸ ואף על גב דבמעשרות חייבו הכל מדרבנן שאני הכא שאין דרך לעשות עיסה אלא ממינים אלו ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן.

⁶⁹ דילפי' לחם לחם ממצה ומצה הוקש לחמין ודרשי' דברים הבאים לידי חימוץ יוצא בו ידי מצה אבל לא דברים שאין באין לידי חימוץ וברדקו חכמים ומצאו שאין לך בא לידי חימוץ אלא ה' מינים אלו ושאר המינים אין באים לידי חימוץ אלא לידי סרחון.

⁷⁰ רמב"ם שם הלכה טו, שו"ע ונו"כ שם ב

⁷¹ ולמעשה הלש עיסה מקמת של קילו ומאתים גרם [ועוד משהו] צריך להפריש ממנה חלה אך בלא ברכה ואם יש קמה שני קילו ורביע יפריש בברכה והוא כלי המכיל ד' אלפים שלש מאות ועשרים צ"מ מעוקבים והוא בית קיבולו של ארבע ליטר ושליש, ולא ידחוק לכבוש את הקמה אלא נותנו באופן הרגיל. שיעורין של תורה.

⁷² שיעור הדרהם כתב הגר"ח נאה, שהוא שלשה גרם וחומש.

⁷³ כ"ה בירו' פ"א דחלה ה"א ועי' ברי"ט אלגזי ה' חלה סי' י"ח שהאריך בזה למה השמיטוהו הפוסקים והוא נ"מ לענין ספקות וכמה דברים.

⁷⁴ בס' חלת לחם סי' ג' סק"ח מסיק דלגמ' דידן הוא דאורייתא ולכן סתמו הפוסקים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ומשערין בקמח ולא בחיטים⁷⁵, ואין המים ושאר הדברים שמוסיפין בעיסה מצטרפין לשיעור⁷⁶.

דוקא כשעירבן קמח או כשעירב העיסות יחד עד שנעשו כאחד כמבואר להלן, אבל אם לש כל א' לבדו⁷⁷ ואין בו כשיעור, ומדבקו למין אחר אין מצטרפין אלא בסדר שיתבאר להלן.

אם לש כל מין ומין לבדו ורוצה להפריש ממין זה על זה אין מפרישין אלא על מינו⁷⁸ כמו שיתבאר להלן.

ט. ואסורים בחדש מלפני הפסח

כבר התבאר במסכת ב"מ דף נו: שאסור לאכול⁷⁹ חדש מתבואת חמשת המינים והם: חיטה, שעורה, כוסמת⁸⁰, שיפון, ושבולת שועל, עד שיקרב העומר שהוא בט"ז בניסן ובזמן הזה, שאין עומר, עד שיעבור יום ט"ז בניסן שנאמר ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וכל האוכל כזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה ואם אכל לחם וקלי⁸¹ וקרמל⁸²

⁷⁵ שו"ע ונו"כ שם א ובמ"ז שם ועי' בתוס' עירובין פ"ג ב' שנסתפקו אם הלכה כר' יוסי דבעי יותר מה' רבעים אבל כל הראשונים פסקו כחכמים וכ"ה באו"ז ה' חלה סי' רמ"ז אמנם הרש"ם בחלה כ"ג א' מצדד לפסוק כר' יוסי.

⁷⁶ לקט העומר

⁷⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

⁷⁸ מ"ז שם ומה שהקשה בהגהות ישועות יעקב ממנחות ע' ב' דלא מוקי אחלה י"ל משום דבחלה יש חילוק בין נשוך לבלול ועוד דקמחין ותבואה אין חייב בחלה וכמש"כ הרמב"ן בה' חלה.

⁷⁹ רמב"ם מאכלות אסורות פ"י ה"ב – ג ושו"ע יו"ד רצ"ג סעי' א

⁸⁰ עיין תשובות וההגות ח"א שב דכוסמת הנמכר היום בחנויות אינה מחמשת המינים אלא היא מין קמניות וכן "קוואקר" שלנו י"א שאינו שיבולת שועל ועיין אנציקלופדיה תלמודית כרך ז ערך דגן שבאנגלית חיטה היא Wheat שעורה Barley כוסמין הם Ricewheat שבולת שועל Oats (ולדעת הערוך secale בלטינית) שיפון Rye (ולדעת הערוך Triticum spelta בלטינית)

⁸¹ גרעינים של חמשת המינים הנ"ל הקלויין באור שאף על פי שלא עשה פת מן התבואה ולא טחנה ולא רקדה חייב גם עליהם (הינוך מצוה שד מ"ב סי' תפט ס"ק מח)

⁸² היינו שנתמולל ביד ולא הובהב באור (שם מז) ועיין פירושים נוספים על קלי וקרמל ברש"י מנחות סד ע"ב ד"ה כרמל וכריתות ד ע"ב ד"ה כרמל וברנמ"ה כריתות שם ע"פ התרגום שבעומר כתב פריכין ורכיכין ובחדש כתב פריכין ולא כתב רכיכין ועי' בארוכה על פי' רגמ"ה בבאור ר"י פרלא רס"ג שם. ובחינוך מצוה שה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כזית⁸³ מכל אחד ואחד לוקה שלש מלקיות שנאמר ולחם וקלי וברמל לא תאכלו מפי השמועה למדו ששלשתן בלאוין חלוקין זה מזה⁸⁴.

י. ומלקצור מלפני העומר

אסור⁸⁵ לקצור בארץ ישראל מן מהמשת מיני תבואה קודם לקצירת העומר שנאמר (ויקרא כג פסוק י) ראשית קצירכם שיהיה תחלה לכל הנקצרים.

אולם תבואה⁸⁶ שהשרישה קודם העומר מתירה בקצירה ואם לאו אסור לקצרה בדרך שאסור לאכלה עד שיבא העומר הבא.

אפילו אם לא היתה כלל קצירה של מצוה לעומר, כגון שהביאו מן העמרים, ההקרבה מתרת גם לאכילה וגם לקצירה⁸⁷.

הקוצר קודם⁸⁸ קצירת העומר אינו לוקה שאין האיסור אלא לאו הבא מכלל עשה והקציר כשר.

⁸³ "נראה לי כיון דאיכא לאו בפני עצמו בלחם, א"כ לוקין על כזית לחם ואין משגיחין כמה קמח בפת, כגון אם הלישה עבה ואין בה פת כזית ויש קמח יותר מכזית מ"מ אין לוקין כיון דאין בלחם כזית, ומ"מ אפשר לחלק, כיון דבאמת התורה אסרה ג"כ קמח, דאפילו קלוי וברמל שלא נטחן, א"כ וכי בשביל שנעשה פת מנרע גרע ויצא מכלל קמח, כיון דבאמת יש כזית קמח נהי דאינו חייב משום פת מ"מ חייב כמו שאוכל כזית קמח וכן להיפך אם הלישה רכה ויש כזית פת ואין כזית קמח, רק עם המים יש כזית דהבליה היא רכה מ"מ חייבים מלקות, כיון דיש בפת כזית והתורה אסרה לחם, כמו גבי מצה דיוצא בכזית מצה. ואין משגיחין בקמח אלא גבי חלה, דהשיעור הוא דוקא קמח כמבואר בהלכות חלה. אבל בצק שלא נאפה דאינו חייב משום ולחם, רק כיון דאוכל הקמח של חדש, בודאי צריך כזית קמח. ואם ליכא כזית קמח אע"ג דבצק עם המים יש כזית מ"מ אינו חייב, כיון דלאו בכלל הלאו דלחם רק מחמת קלוי וברמל דהיינו תבואה, צריך כזית בתבואה ואין המים שבבליה מצטרף" (מנחת חינוך מצוה שג אות יא)

⁸⁴ וכתב במנחת חינוך שם אות י "ונראה לי כיון דכל אחד הוא לאו בפני עצמו (לרמב"ם) והוה ליה שלשה שמות, א"כ אם אכל לחם צריך להתרות בו משום הלאו דלחם",

⁸⁵ רמב"ם תמידין ומוספין פ"ז הי"ג

⁸⁶ רמב"ם שם הלכה יד

⁸⁷ אבן האזל שם הי"ו, ועיי' מהרת הקודש ושפת אמת מנחות שם שכל קצירה שלא היתה לשם מצוה אינה קצירת העומר, וכעין זה כ' באור שמח שם הי"ג בקצירת חו"ל.

⁸⁸ רמב"ם שם הלכה כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מותר לקצור מן החדש בחוץ לארץ⁸⁹ קודם לעומר ויש אוסרים⁹⁰ חדש של נכרי מותר לקצור שנאמר בקצירת העומר, קצירכם, ולא קציר נכרי, וכל שאין ראוי לעומר מותר לקצור⁹¹.

בזמן הזה בארץ ישראל י"א⁹² שמותר לקצור לפני העומר, וי"א⁹³ שאסור לקצור אף בזמן הזה בארץ ישראל קודם לעומר, היינו קודם שהאיר המזרח של ששה עשר בניסן.

הלכתא למשיחא

יא. אם השרישו קודם לעומר העומר מתירין ואם לאו אסורין עד שיבא העומר הבא

עוד התבאר בב"מ שם שכל תבואה⁹⁴ שהשרישה קודם הקרבת העומר אע"פ שלא נגמרה אלא אחר שקרב מותרת באכילה משקרב העומר אבל תבואה שלא השרישה קודם לט"ז בניסן, אע"פ שהיתה זרועה קודם שקרב העומר הרי זו אסורה עד שיבא העומר הבא ודין זה בכל מקום ובכל זמן מן התורה:

⁸⁹ וכלשון הרמב"ם לעיל הי"ג אסור לקצור בארץ ישראל ועייין רש"י מנחות ע"א ועייין בשאנ"א החדשות סי' ד אור שמח תמידין ומוספין שם שאפילו להסוברים שאיסור אכילתו הוא מן התורה גם בחוץ לארץ. כיון שהלכה שאין העומר בא אלא מארץ ישראל, וממקום שאי אתה מביא אתה קוצר ובשיטה מקובצת מנחות פד ע"א בשם הר"מ כתב שאפילו להסוברים שמביאים את העומר מחוץ לארץ, מכל מקום מותר לקצור בחוץ לארץ, שהרי זו מצוה התלויה בארץ, שאינה נוהגת אלא בארץ, ולאיסור אכילה למדנו מכתוב מיוחד ממושבותיכם, שמשמעו בכל מקום שאתם יושבים, ובאיסור קצירה לא נאמר ממושבותיכם.

⁹⁰ שמ"ק שם בפירוש א' בשם הר"י בתשובה, ופסק כן להלכה ובשאנ"א שם שלהמתירים להביא את העומר מחוץ לארץ, אסור לקצור חדש גם בחוץ לארץ, שממקום שאתה מביא אי אתה קוצר.

⁹¹ שהרי אף מבית השלחים ומבית העמקים מותר מטעם זה לקצור מאירי פסחים סוף ערבי פסחים אמנם עיין שו"ת מלבושי יו"ט ח"ב חובת קרקע סי' יב, שלהלכה שאין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מתרומות ומעשרות אין דורשים כלל קצירכם למעט קציר נכרי, ואף של נכרי אסור בקצירה בארץ ישראל

⁹² רש"י מנחות ע"א ע"א

⁹³ שאנ"א שם סי' ח, ועיי"ש שהוכיח מתוס' מנחות ע"ב ד"ה מתירין שאנשי יריחו היו לאחר הבית ומ"מ הרי מה שהיו קוצרים ברצון חכמים ה"ז מפני שהיה ממקום שאי אתה מביא, ועיי' רש"י פסחים נו ע"א, ומוכח שאסור לקצור גם שלא בזמן הבית, אלא שכתב שזה רק אם קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא. וכן בשפת אמת מנחות שם מסתפק בזה ומסיים דנראה לאסור ואפילו לא קדשה משום מהרה יבנה המקדש ועייין מקראי

קודש ח"ב סי' סה

⁹⁴ שם ה"ד וסעי' ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וזמן השרשה⁹⁵ י"א דהיינו שנזרעה שבועיים⁹⁶ ויותר⁹⁷ קודם הקרבת העומר ואז ניתן בהקרבת העומר ולכן אם נזרעה בתוך שבועיים לפני הקרבת העומר אין העומר מתירה וי"א שזמן השרשה הוא ג' ימים⁹⁸ ובשעת הדחק⁹⁹ כגון שלא נמצאו אלא מחיטים אלו לצורך מצת מצוה אפשר להקל בזמן הזה כשיטה זו בתבואת חו"ל¹⁰⁰.

תבואה שהשרישה אחר העומר¹⁰¹ וקצרה זרע מן החטים בקרקע ואחר כך ובשעת העומר הבא עדיין החטים בקרקע ולא התחילו עדיין לשרש הרי אלו ספק אם התירן העומר כאילו היו מונחין בכד או לא יתיר אותן מפני שבטלו בקרקע לפיכך אסורים ואם לקט מהם ואכל אינו לוקה ומכין אותו מכת מרדות.

י"א¹⁰² שהשרשה זו צריכה להיות קודם קצירת העומר, שכיון שהיתר קצירה תלוי בקצירת העומר לכן אף ההשרשה צריכה להיות קודם הקצירה, ואם השרישה בין קצירה להקרבה, הרי התבואה אסורה בקצירה עד קצירת העומר של שנה הבאה, אף על פי שבאכילה מותרת כבר לאחר הקרבת

⁹⁵ שדי חמד מערכת חמין ומצה סי' י אות טז

⁹⁶ ומקצת היום של השרשה ככולו שאנ"א שם, וכ"כ המנ"ח מצוה רמו ושג אות ד. אמנם דעת הנובי תניינא או"ח סי' פד שדוקא אם השיעור שלשה ימים, אמרינן מקצת היום ככולו אבל אם השיעור שתי שבתות, מכיון שלא הוזכר שם ימים כלל, אלא שבתות, אין בו הדין של מקצת היום ככולו ועיין חזון איש שביעית סי' כו ס"ק ב שדחה דעת הנובי

⁹⁷ נקודות הכסף ודגול מרבבה שם ובנודע ביהודה תנינא או"ח פד

⁹⁸ ש"ך שם ס"ק ב בשם התרומת הדשן

⁹⁹ ועיין בשו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' מג שצירף עוד סיבה להקל במדינת ענגלאנד (אנגליה) יותר מבשאר מקומות, ע"פ המהר"ם שיק (יו"ד סי' רצ"ב) שכתב ראה ברורה לדברי התה"ד מדברי הרא"ש (בפיה"מ פ"ב דכלאים מ"ג) "דאיתא ימתין לה עד שיתליע, ואיתא בירושלמי עד כמה מתלעת עד שתהא בארץ ג' ימים במקום הטיט ולא במקום הגריד, ופי' הרא"ש שם דפירושו דבארץ לח מתפשטין הימנו שרשים דקים אדומים כתולעת ולכך כשמהפכין מתים השרשים, וסיים וזוה נראה שאין כל הזרעים וכל התבואות שווין ואין כל המקומות שווין ולכה"פ מידי ספיקא לא נפקא עכ"ד, ואם כן מדינת ענגלאנד הנתברך בגשמים מרובים בודאי הארץ לחה ונקלט במהרה מבשאר מקומות ומידי ספיקא לא נפקא וכדעת המהר"ם שיק ויש להתיר בהדש בזה"ז ובשעת הדחק"

¹⁰⁰ ואם ודאי הושרשה תוך ג' ימים אפשר להקל אף בתבואת ארץ ישראל (שו"ת חת"ס יו"ד סי' ק)

¹⁰¹ שם ה"ה וסעי' ד

¹⁰² שאנ"א שם סי' ד וה, עי"ש בארוכה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

העומר של עכשיו, וי"א¹⁰³ שההבאה מתרת אף הקצירה והשרשה זו דיה שתהיה קודם הקרבת העומר, אף לאחר קצירתו.

וכן שיבולת¹⁰⁴ שהביאה שליש מלפני העומר ועקרה אחר העומר וחזר ושתלה והוסיפה התוספת אוסר העיקר שהותר שהרי זה ספק אם תהיה אסורה מפני התוספת עד שיבא העומר הבא או לא תהיה אסורה שהרי השרישה קודם העומר.

הלכה למעשה

אסור לאכול חדש¹⁰⁵ אף בזמן הזה, בין לחם בין קלי בין כרמל, עד תחלת ליל י"ח בניסן. ובארץ ישראל, עד תחלת ליל י"ז בניסן.

יב. כוסמין מין חיטים שבהיבולת שועל ושיפון מין שעורין כוסמין... שיבולת שועל שבולי תעלא

שתי עיסות¹⁰⁶ שיש בשתיהן¹⁰⁷ שיעור החייב בחלה ואין באחת מהן כשיעור, רק בצירוף שניהן, ונגעו זו בזו¹⁰⁸ ונשכו זו את זו¹⁰⁹ אם היו של שנים, של שני אנשים או נשים ואפי' איש א' אם עושה העיסה בשביל

¹⁰³ אור שמח שם וקודם העומר שכתב הרמב"ם ר"ל קודם הבאת העומר, וזהו שסיים הרמב"ם שם כדרך שאסור לאכלה

¹⁰⁴ שם ושם סעי' ה

¹⁰⁵ שו"ע או"ח סי' תפט סעי' י

¹⁰⁶ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ז הלכה א – ד

¹⁰⁷ אבל אם בשתיהן אין שיעור אף על פי שא' מהן באה מעיסה החייבת אין מצטרפת לחייב את השניה. עה"ש סי' שכ"ה ס"ב

¹⁰⁸ ואין ג"מ אם השיכן בידיים או שנשכו מאליהן בלי כונה או שהשיכן שלא מדעתן ואפי' אם לא לש מתחלה ע"ד לצרפן אח"כ. דרך אמונה שם ה

¹⁰⁹ היינו שידבק קצותם זו בזו עד שיהיו נושכות זו בזו, כלומר שיהיו כל כך דבוקות עד שאם ירצה להפרידן יתלש מעט עיסה מזו וידבק בחברתה ומעט עיסה מחברתה ידבק בה, ועל ידי כן נחשבות כעיסה אחת, ומצטרפות לשיעור חלה ואם העיסות הן קשות קצת ואינן נדבקין היטב זו בזו יניח קצה האחת על קצה השנית ויחתוך חלה אחת משתי קצות העיסה יחד, ועל ידי דוחק החיתוך הן נדבקין היטב זו בזו. וכן יכול לצרפם בצירוף כלי או מפה שו"ע הגר"ז תנז ושעה"צ שם ס"ק ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

שנים¹¹⁰, אפילו הן ממין אחד פטורין מן החלה, שסתם שנים מקפידין, ואפי' נילושו יחד, ואם אפאן יחד אפי' שלא מדעתן מצטרפין¹¹¹.

ואם ידוע שאינן מקפידין על עירוב העיסות ואין דעתם לחלקם עד אחר האפיה¹¹², הרי אלו מצטרפות¹¹³.

היו שתיהן של איש אחד אם היו ממין אחד מצטרפין, וחייבות בחלה, שסתם אחד אינו מקפיד, על מין אחד, ואם משני מינין היו אין מצטרפין, ואם היה מקפיד שלא תגע עיסה זו בזו ולא תתערב עמה אפי' היו ממין אחד אין מצטרפות.

וכיצד מצטרפות – כל שעיסותיהן דומות מצטרפות זו עם זו.

לפיכך אם היו של אחד ממין אחד עיסת החטים שנגעה¹¹⁴ בעיסת הכוסמין מצטרפות נגעה בשאר המינין אין מצטרפות.

וכן עיסת שעורין שנגעה בעיסת הכוסמין¹¹⁵ או שבולת שועל או שיפון¹¹⁶,

וכן עיסת כוסמין ושל שבולת שועל ושל שיפון שנגעה כל אחת משלשתן בהבירתה הרי אלו מצטרפות. ומפריש¹¹⁷ מיני' ובי' מאותה העיסה עצמה ואפי' מא' מהן ופוטר את השניה. וי"א¹¹⁸ דשבולת שועל ושיפון אין מצטרפין.

¹¹⁰ דרך אמונה שם ו מירו' פ"ד ה"א לפי הגר"א

¹¹¹ חלת לחם סי' ה' סט"ז ועי' מק"מ סי' שכ"ו סק"א שחולק ע"ז וצ"ע:

¹¹² אילו הי' דעתם לחלק בלא"ה אין מצטרף כנ"ל פ"ו הי"ט ולפ"ד החזו"א דוקא בדעתן לחלקן בצק ולהקפיד אח"כ על תערובתן הא לא"ה מצטרף

¹¹³ כגון שגילו דעתן שאין מקפידין ואם א' מקפיד וא' אינו מקפיד אין מצטרפין ואם בשעת הלישה לא הקפידו ואח"כ נמלכו לחלק כבר נתחייב. דרך אמונה שם י

¹¹⁴ כל נגיעה הכונה בנשיכה בנזכר.

¹¹⁵ דכוסמין דומה לחטים ולשעורים וכ"ש לשבולת שועל ושיפון ולכן הכוסמין מצטרפין עם הכל. ע' ר"ש ריש כלאים

¹¹⁶ שבולת שועל ושיפון הוא מין שעורים. כמבואר בגמ'

¹¹⁷ חלת לחם סי' ג' ס"ד

¹¹⁸ עי' יו"ד סי' שכ"ד ס"א שהביא דעת הרא"ש בסתמא ואח"כ הביא דעת רבנו ועי' בתשב"ץ ח"ב סי' רצ"א פ"ח שהביא דעת הרא"ש בשם י"א ונראה דעת השו"ע כרא"ש אבל הגר"א שם סק"י הסכים לדעת רבנו עי' בשנו"א פ"ד דחלה מ"ב ובס' חלת לחם סי' ג' ס"ו כתב דיש להחמיר כדעת רבנו ולהפריש בלי ברכה וכ"כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואם לש כל מין ומין לבדו, אם יש במין א' כשיעור ובמין השני אין בו כשיעור מפרישין מאחד על חברו כסדר הזכר. וי"א¹¹⁹ דהיינו שמותר להפריש מהמין שיש בו השיעור על המין שאין בו השיעור, אבל להפריש ממין שאין בו השיעור על המין הגדול לא מהני.

ואם יש בכל אחד לבדו כשיעור¹²⁰, ורוצה להפריש ממין זה על זה אין מפרישין אלא על מינו¹²¹, כיצד:

אין מפרישין חטים על שום א' מהן ולא משום א' מהן עליהן.

כוסמין ושיפון מפרישין מזה על זה.

וכן שבולת שועל ושעורים מפרישין מזה על זה אבל לא באופן אחר שכל שהוא כלאים בחברו אין מפרישין מזה על זה.

בד"א כשרוצה לצרף בנשיכה או צירוף סל עיסה בעיסה אחרת, אבל הבולל קמח חמשת המינין ועושה מהם עיסה אחת, וכן אם¹²² עשה מכל א' עיסה בפ"ע, ועירב העיסות עד שנעשו¹²³ גוף א', הרי חמשתן מצטרפין לשיעור עיסת חלה כמו שהתבאר. אולם אם עירב בתוך¹²⁴ העיסה תבואה וקמח ובצק אין מצטרף.

דף ע:

בדה"ח ועי' רש"ם (ומובא ג"כ במלא"ש) דלדעתו לת"ק חטים ושיפון מצטרפין ולריב"נ חטים מצטרפים אף עם שבולת שועל.

¹¹⁹ חלת לחם סי' ג' ס"ח וכ"כ בחדרי דעה סי' שכ"ד ס"ב ובעה"ש:

¹²⁰ שו"ע ונו"כ שם ב' וש"ך ועי' בחלת לחם סי' ג' סי"א שלדעת רבנו ורמב"ן אין לחלק בין יש בה כשיעור ובין אין בה וכתב שיש לחוש לשימתם לחומרא וע"ש בס"י שכ' דאפי' אין בכ"א כשיעור ונצטרפו לא מהני אלא להפריש מיני' ובי' אבל ממקום אחר אין מפרישין עליהן אלא ממינו שנתבאר כאן ועי' בגידולי הקדש סי' שכ"ד ס"ב

¹²¹ אם בא מעיסה גדולה ונתחייבה אף על פי שעתה אין בה כשיעור דינה כיש בה כשיעור (חלת לחם)

¹²² ט"ז סי' שכ"ד סק"ב וכ"ה במאירי פ"ק דחלה מ"א ועי' בחדרי דעה ועי' בירו' אם לוקין על התערובות מה"ת ועי' באו"ז ה' חלה סי' רי"ד ועי' בחזו"א דמאי סי' י"ג סקי"א שמצדד דקי"ל שהוא רק מדרבנן ועי' בפת"ז סי' שכ"ד סק"ה ובס' קצירת העומר סי' שכ"ד סק"ב כ' שהוא מה"ת ועי' במק"מ סי' שכ"ד סק"ב שפקפק בעירב העיסות לענין חדש וישן.

¹²³ וכ"ז דוקא אם עירבן לגמרי אבל אם לא עירב רק ראשי העיסות הוי כנשוך. ירו' חלה פ"א ה"א

¹²⁴ או"ז ה' חלה סי' רי"ד דלא כהירו' פ"א ה"א [ועי' גי' אחרת] אלא כגמ' דידן מנחות ע' ב' דלחלה אין מצטרפין והא דלקמן פ"ח ה"ב וכ"ה בירו' רפ"ג ובתוספתא פ"א דחלה ה"ו כבר תירצה באו"ז שם סי' רכ"ז ע"ש וצ"ע אבל הרמב"ן בפסקי חלה ורשב"א פסקי חלה ש"א ומאירי פ"א דחלה מ"א והתשב"ץ ח"ב ס' רצ"א פ"ה והגר"א בביאורו לירו' פי' הירו' דהכונה בין שנתערבו שלשתן תבואה בין שנתערבו בעודן קמחין בין שנתערבו בצקות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

יג. הני איז אורז ודוחן לא

כבר התבאר במסכת פסחים דף נא. שאין¹²⁵ חייבין בחלה אלא חמשה מיני תבואה בלבד, אבל העושה פת אורז או דוחן וכיוצא בהן מן הקטניות אינן חייבין בחלה כלל¹²⁶.

במקום שרוב מאכלם אורז [או שאר מינים הפטורין] ועושין פת ממנה ונהגו להפריש חלה מהאורז אין להקל להם ואין להאכילה לזר בפניהם שלא תשתכח תורת חלה מהם.

אבל אם רוב¹²⁷ אותו מקום אוכלין דגן, מאכילין חלה שמפרישין ממינים אלו לזר בפניהם, להודיעם שאין זו חלה.

יד. דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון

עוד התבאר שם דף לה. שנאמר בפרשת בא (שמות יב פסוק יח) בְּרֵאשֵׁי בְּאֲרֵבָעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב׃ תֹּאכְלוּ מִצֵּת וּגּוֹ'. נחייבנו בזה לאכול מצות בליל ט"ו בניסן.

המצה¹²⁸ שאדם חייב לאכול בליל ט"ו צריכה להיות מאחד מחמשת מיני דגן, שהם חטים ושעורים וכוסמין¹²⁹ ושכולת שועל¹³⁰ ושיפון.

¹²⁵ רמב"ם שם פרקו הלכה ב וש"ע ונו"כ שם א

¹²⁶ אולם לפעמים מצטרף להשלמת השיעור כמבואר שם הלכה יא.

¹²⁷ פסחים נ"א א' והביאו התשב"ץ בח"ב סי' רצ"א בה' חלה פ"ב

¹²⁸ ש"ע ונו"כ או"ח תנג א

¹²⁹ חיסת הספלה" ו"כוסמת" המצוי בזמננו בחניות אינו "כוסמין" המבואר כאן, אלא מין קטניות הוא. כמו שהתבאר

¹³⁰ בתשובות והנהגות ח"א סוס"י ש"ב בשם קובץ שערי ציון הוכיח שה"קוקער" שלנו אינו שכולת שועל, שהרי אינם מחמיץ כלל וטועים העולם שה"קוקער" הוא מחמשת מינים, ולכן צריך לעשות המצות לחולים אלו ממין אחר שהוא ודאי מחמשת המינים. אך עיין בהליכות שלמה פסח ט הע' 326 ובנשמת אברהם או"ח תסא א שאין לשנות ההלכה מהמסורת שה"קוקער" הוא שיכולת שועל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ומצוה מן המובחר לכתחלה ליקח חטים למצת מצוה, ולא אחד משאר ארבעה מיני דגן, משום שהוא חביב לאדם ביותר ויש בו משום הידור מצוה¹³¹ וכן המנהג ואם אין לו חטים, יקח משאר מיני דגן מן החביב עליו יותר כדי שיאכל מצה לתיאבון.

ויש שנתנו טעם אחר¹³², משום ששעורים, שיפון ושבולת שועל ממהרים להחמיץ יותר מחיטים, ועל פי זה כתבו שאין לעשות מצה ממינים אלו, שאין אנו יודעים איך סדר עריכתם ואפייתם כדי שלא יחמיצו¹³³. אולם כוסמין דינם כחיטים ביחס לחימוצם¹³⁴.

ולפיכך חולי ציליאק וכדומה שאינם יכולים לאכול אפילו כזית חיטה, יעדיפו מצות ממין כוסמין, אם אינו מזיק להם, ואם גם זה מזיק, אפשר להתיר לאפות להם, מצה משיבולת שועל¹³⁵, כשיעור הצריך לצאת ידי חובת מצה בליל הסדר, וברוב זהירות. אך אין לצאת ידי חובה במצות ללא גלוטן גם לחולים אלו¹³⁶.

אבל אם עשה מצה¹³⁷ מאורז או דוחן או שאר מיני קטניות ואכלה לא יצא ידי חובתו שנאמר (דברים טז פסוק ג) לא תאכל עֲלֵיו חֶמֶץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מַצוֹת לֶחֶם עֲנִי וְגו', דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהם ידי חובתו אם עשאן מצה, יצאו מיני קטניות וכיוצא בהם שאינם באים לידי חימוץ לעולם אלא לידי סרחון, שאפילו אם לש אדם קמח אורז וכיוצא בו ברותחין וכסהו בבגדים עד שנתפח כמו בעק שהחמיץ, אין זה חימוץ אלא סרחון והוא מותר באכילה, ולפיכך אף אם עשאו מצה אינו יוצא בו ידי חובתו.

¹³¹ ובספר מהר"ם שיק על המצוות (פ' בא) כתב בשם החת"ס דאין ליקח שעורים דקשה לשכחה ובמצה כתיב למען תזכור.

¹³² המהרש"ם ז"ל בהגהותיו לספר אורחת חיים (סי' תנ"ג) על פי מה שביארו בשו"ת מנחת יצחק חלק ט סימן מט, ועיין תפא"י פסחים ב ה

¹³³ שכל הדינים שנאמרו על עסק המצה נאמרו בקמח חיטים.

¹³⁴ דעת סעי' ג' בשם שו"ת שם אריה שמותר לערב כוסמין בחיטים דהן מין אחד ממש

¹³⁵ קובץ דרכי הוראה א עמ' קצד

¹³⁶ קובץ מבית הלוי ח"ח קיז

¹³⁷ לשון שו"ע הרב שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אם עירב קמח חטים עם קמח אורז ועשה מהם מצה, י"א¹³⁸ שאם יש בה טעם חטים הרי היא כאלו היתה כולה מחטים, וכשאוכל כזית ממנה יוצא ידי חובתו אף על פי שרוב כזית זה הוא אורז, לפי שטבע האורז להגרר אחר החטים ונשתנה טעמו לטעם חטים כשהן מעורבים עמו. וי"א¹³⁹ שצריך שיהיה כזית בכדי אכילת פרס, ולענין הלכה יש לחוש לכתחלה לסברא אחרונה להחמיר בשל תורה, אבל בשעת הדחק יש לסמוך על סברא הראשונה כי כן עיקר¹⁴⁰.

אולם אם עירב קמח חטים עם קמח דוחן או שאר מיני קטניות, וכן אם עירב קמח של אחד משאר ד' מיני דגן עם קמח אורז ועשה מהן מצה אינו יוצא בה ידי חובתו¹⁴¹, אלא אם כן יש רוב דגן¹⁴², וי"א שמספיק שיהיה בכל פרס ממנו כזית קמח דגן שאז יוצא ידי חובתו בכזית ממנה¹⁴³. וגם בזה יש להחמיר אם לא בשעת הדחק.

הנוהגים שלא לאכול אורז ומיני קטניות מבושלים בפסח בגלל שסבורים שיכול לבא לידי חימוץ מנהג שטות הוא.

אך כבר מימי הגאונים נחלקו המנהגים בקהילות ישראל, יש שנהגו לאכול אורז וכל הקטניות. ובלבד שיזהרו לברור את האורז מחטים או מיני דגן, ולכן נוהגים לבדוק את האורז שלוש פעמים¹⁴⁴. וכן הוא מנהג הרבה מקהילות הספרדים וכדעת מרן בשו"ע, ויש שנהגו¹⁴⁵ לאסור אכילת תבשיל או מאפה אורז ופולין ועדשים ושומשמין וכל מיני

¹³⁸ שו"ע שם ב

¹³⁹ הוא דעת הראב"ד והרבנו חננאל המובא בהרא"ש והרשב"א והאור זרוע:

¹⁴⁰ שו"ע הגר"ז מ"ב שם ס"ק יד

¹⁴¹ הרא"ש בסוף דבריו בהלכות חלה, והרשב"א בפסקי חלה שלו [כן כתבו החק יעקב ואור זרוע]:

¹⁴² שאף שטעם הכזית דגן הפך את הפרס להיות כמו דגן ממש מכל מקום עיסה זו לא היתה באה לידי חימוץ לעולם אלא אם כן היה רובה דגן וכל עיסה שאינה באה לידי חימוץ אין יוצאין בה ידי חובת מצה מה שאין כן כשנעשית מקמח חטים עם האורז שהחטים גוררין את האורז וגורמין לו לבוא לידי חימוץ.

¹⁴³ לפי שטעם כזית דגן הנרגש בתוך הפרס של אורז או שאר מיני קטניות מהפך את הפרס להיות כמו דגן ממש והרי זה כאלו אכל כזית דגן ממש שהרי עיקר האכילה הוא הטעם וכיון שטעם כזית מצה יצא אבל אם אין במצה זו כזית דגן בכדי אכילת פרס אין כח בטעם הדגן להפך את ממשות הקטניות להיות כמו דגן ממש.

¹⁴⁴ יבי"א ח"ה סי' לו סק"ה, ויהו"ד ח"א סי' ט

¹⁴⁵ רמ"א שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

הקטניות וכל דבר הגדל כמו דגן ובכלל זה החרדל שגידולו הוא בשרביטין, וכן מנהג האשכנזים בכל מקום ואין לשנות¹⁴⁶.

אם נפלו לתוך התבשיל אינם אוסרים בטעמם, ואפילו גופם בטל ברוב אם אינם ניכרים, אך מה שניכר צריך להוציא, ואם אין רוב בהיתר הרי נאסר הכל¹⁴⁷.

לפיכך אשכנזי המתארח בבית ספרדי בפסח, מותר לו לאכול תבשיל שנתבשל בכלים של בעל הבית, הנוהג היתר בקטניות.

לא נהגו אלא איסור אכילה אלא אם נפלו עליהם מים בענין שכיוצא בזה בה' מיני דגן אסור מעיקר הדין, אבל מותר להנות מהם בפסח, וכן מותר להדליק בשמנים הנעשים מהם, אפילו על השלחן שאוכלים עליו ואין חוששין שמא יפול מהשמן לתוך התבשיל. שאף אם יפול לתוכו מעט שמן הרי הוא מתבטל בתוכו ברוב.

וכן מותר להשהותם עמו בבית אפילו נשרו במים.

י"א¹⁴⁸ שגם לאשכנזים לא נהגו איסור אכילה אלא אם נפלו עליהם מים בענין שכיוצא בזה בה' מיני דגן אסור מעיקר הדין, ולפיכך אם בורר היטב לפני פסח את הקטניות ממיני דגן, וגם שומר עליהם שלא ירטבו במים כמו שעושים לחיטי מצות מצוה, ואוכל אותם בלי שיבשלם במים, או שטוחנם ואופה מהם כעין מצות בשמירה כמו מצות לפסח, מותרים באכילה. וי"א¹⁴⁹ שגם באופן זה אסור ואין אוכלים קטניות כלל, משום שהמוני העם יבואו להקל בשמירת הקטניות שהרי יודעים שמדינא אין חשש חימוץ בקטניות, וקמח בקמח מיחלף, ויבואו להקל גם בקמח של ה' מיני דגן, וכן נפוץ המנהג להחמיר אכילת קטניות בכל צורה שהיא.

¹⁴⁶ ומספר טעמים נאמרו בדבר א. מכיון שפעמים תבואה מעורבת בהם ואי אפשר לבררו יפה והחמירו בדורות הללו שאינם בקיאים כל כך באיסור והיתר כדורות הראשונים כדפירש רב סעדיה גאון.

ב. לפי שבדורות האחרונים רבו עמי הארץ שאינם בקיאים באיסור והיתר ואם יראו שאוכלים בפסח תבשיל של מיני קטניות יטעו להתיר גם כן תבשיל של מיני דגן הואיל וכל השנה דרך לעשות תבשיל ממיני קטניות כמו שדרך ממיני דגן ידמה בעיניהם שדינם שוה בפסח לפיכך נהגו לאסור הכל.

ג. שכמה פעמים טוחנים האורז ושאר מיני קטניות לקמח וכמה פעמים אופין ג"כ מהם לחם. ואיכא הדיוטים ועמי הארץ, שלא יבחינו בין קמח זה לקמח של מיני דגן, ובין פת לפת של מיני דגן, ויבואו להקל גם בפת וקמח של מיני דגן, לפיכך החמירו עליהם לאסור כל פת וכל תבשיל, ואפילו לבשל אורז וקטניות שלמות ג"כ אסרו משום לא פלוג.

ד. שיש מיני חטים שבשנה שאינה כתיקונה משתנות ונראות כמיני זרעונים, וע"כ אסרו כל מיני זרעונים.

¹⁴⁷ ומילתא דעבידא לטעמא לא בטל, שו"ע הרב תסד ב

¹⁴⁸ שו"ע הרב סעי' ה', חיי אדם כלל קכ"ז דין א', שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קפ"ג, שו"ת באר יצחק סי' י"א, מרחשת סי' ג' ועוד.

¹⁴⁹ שו"ת מאמר מרדכי סי' ל"ב, וע"ע שדי חמד מע' חו"מ סי' ו' סק"א וסק"ב, שו"ת אבנ"ז סי' שע"ג וסי' תקל"ג, מקראי קודש פסח ח"ב סי' ס'.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

קפה, פיסטוק, קשיו, וכל דבר שגדל על העץ, אין בו איסור קטניות¹⁵⁰. יש שהתירו¹⁵¹ לאכול קטניות בערב פסח מזמן איסור אכילת חמץ עד בניסת החג, ע"י שיברור אותם שלש פעמים אם אין בהם גרגירי דגן משום שלא גזרו רק בפסח ולא בערב פסח, ויש אוסרין¹⁵², וכן המנהג, ובעת הצורך יש מקום להקל¹⁵³. יש שכתבו שאין לאסור אכילת בוטנים בפסח¹⁵⁴, אף שנזרעים בשדות כשאר קטניות, אבל במקומות שנתקבל המנהג לא לאכול בוטנים בפסח אין להתיר להם¹⁵⁵, ובמקום שאין מנהג קבוע אין לאסור. שמן הנעשה מזרעוני כותנה, י"א שלא חלה עליו הגזירה, אמנם יש שאסרו כל השמנים מזרעונים¹⁵⁶ כיון שקשה מאוד לבררם מתערובת מיני תבואה.

הלכתא למשיחא

טו. התבואה והקמחים והבציקות מצטרפין זה עם זה ... לענין חדש ... לענין חמץ בפסח ... לענין מעשר שני דאי אכיל ליה חוץ לחומה לקי

¹⁵⁰ שע"ת תנג א, מקראי קודש פסח ח"ב סי' ב' בשם עצי הלבנון להתיר.

¹⁵¹ פמ"ג סי' תמ"ד א"א סק"ב

¹⁵² ח"י סי' תע"א סק"ב

¹⁵³ סידור פסח כהלכתו פמ"ז הע' 42 בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל.

¹⁵⁴ שו"ת אנ"מ ח"ג סי' ס"ג, מקראי קודש פסח ח"ב סי' ב' שמדינא מותר ומ"מ למעשה אין אנו נוהגין לאוכלם בפסח

¹⁵⁵ שו"ת מלמד להועיל או"ח פח שבירושלים אין אוכלין בוטנים מפני גזירת קטניות, וכן נתפשט המנהג ברוב המקומות.

¹⁵⁶ בשו"ת מנה"י ח"ד סי' קי"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

התבואה¹⁵⁷ והקמחים והבצקות של חמשת המינים, מצטרפים זה עם זה לכזית¹⁵⁸ ללקות משום חדש. ולאיסור חמין בפסח¹⁵⁹, ולאיסורי מעשר שני ותרומות.

טז. לענין טומאת אוכלין

כל האוכלין¹⁶⁰ מצטרפין לכביצה לטמא טומאת אוכלים, ולכחצי פרס לפסול את הגוויה, אפילו חטה עם קמח עם בצק. ודוקא כשהם מחוברים שנעשו גוף אחד אבל אינם מחוברים אלא שנוגעים זה בזה אינם מצטרפים ואפילו במין אחד¹⁶¹.

יז. חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אין מצטרפת ... כדרך שבני אדם

¹⁵⁷ רמב"ם מאכלו אסורות פי"ד ה"ה

¹⁵⁸ "ואני מסופק אם אכל לחם אפוי חצי כזית, וקלוי חצי כזית, אם מצטרפין ללקות כיון שהם משני שמות, וכל שהוא משם אחר אינו מצטרף דכל הבציקות והקמחין של חמשת מיני תבואה מצטרפין לכזית לענין חדש, דשם הוא משם אחד כגון קמחים או בצקות והם משם אחד, רק הם מחמשה מינים, וכן בודאי פת מצורף חצי כזית ממין זה וחצי כזית ממין אחר מחמשה מינים בודאי מצטרפין כי הם שם אחד. אבל כאן פת עם קמח דהוי שני שמות אפשר דאין מצטרפין כמו בכל דוכתי, או אפשר להחמיר גזרה תורה דלא הוי לאו שבכללות, אבל מ"מ לענין זה הוה ליה כחד שם שיצטרפו", ובקומין מנחה כתב "נתיישבתי דמסברא מצטרפין, דאף טריפה ונבילה מצטרפין, מכל שכן כאן אף שהם שלשה לאוין מ"מ השלשה לאוין אסורים משום חדש וכולל אותם שם אחד, נראה דמצטרפין" (מנ"ח שג אות יא)

¹⁵⁹ ואם עירב ה' המינים ולש ממנה עיסה ע"י בירושלמי חלה פ"א ה"א אמר שם דלגבי חלה אינו חייב על חלתה מה"ת כה"ג ע"ש והמעם י"ל דנוכל לומר דכיון שלא היה עדיין עיסה קודם התערובות נעשה פנים חדשות ע"י התערובות ואין עליה שם לחם כלל והוה כעין פרד דהוה מין בפ"ע וע"י עירובין ד' פ"א ע"א וכן מבואר בירושלמי פ"א דחלה ה"ב דגבי חמין ג"כ כן וע"י תוס' מנחות ד"ע ע"א מה שהביאו ראייה מהך דשם ד' מ"ה ע"ב ליקט מכולם ע"ש אך שם י"ל דמירי שעשה עיסה מכל מין בפ"ע ואח"כ צירפם וכן ר"ל הך דכתב רבינו ז"ל בהל' מאכלות אסורות פי"ד ה"ה והמשה מיני תבואה כו' מצטרפין לענין חמין בפסח והוא מהך דמנחות דף ע' ע"ב שם ר"ל ג"כ כה"ג. צפנת פענח הלכות חמין ומצה פרק ה הלכה א

¹⁶⁰ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ד הלכה ג

¹⁶¹ ואף שמדברי רש"י בפרק העור והרוטב (דף קיז) נראה דס"ל דכל שנוגעים זה בזה מצטרפין לכביצה כבר הכריחו התוס' שם ב"ה אין והרשב"א שם בחידושי דכל שלא נעשו גוף אחד לא מצטרפי והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ומיהו נראה מדבריהם דכל שהוא מחובר קצת אף שאם היה מגביה האחד היה ניתק חבירו השיב חיבור ומצטרף. משל"מ שם. ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קסה סעיף מ, ולא ידעתי מנ"ל הך פשיטות בדברי רבינו כיון דאיכא רש"י ז"ל דס"ל דכל שנוגעים זה בזה מצטרפין ומכ"ש דרבינו ביאר אפילו חיטה עם קמח וכו' ובודאי באינם מחוברים קאמר ודו"ק. מעשה רקח שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

מוציאין לזריעה חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן ... הא בלחות הא ביבשות

שומרי¹⁶² אוכלין מתטמאין¹⁶³ עם האוכל כשהן מחוברין בהן שנאמר (ויקרא יא פסוק לז) על כל זרע זרוע אשר יזרע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה, חטים בשעוריהן ושעורים בקליפיהן ועדשים בקליפיהן והוא הדין לשאר השומריין.

כל הקליפין¹⁶⁴ מתטמאות ומטמאות ומצטרפות מפני שהן שומר, השעורים בזמן שהן יבישין קליפתן מצטרפת עמהן ובזמן שהן לחין אין מצטרפין¹⁶⁵, אבל החטה בין לחה בין יבישה קליפתה מצטרפת.

**יח. ולקצור לפני העומר ... קודם קצירת העומר ... אם
השרישו קודם לעומר העומר מתירן ... רבי יונה אמר
קודם הבאת העומר רבי יוסי בר זבדא אומר קודם קצירת
העומר**

מה שהתבאר¹⁶⁶ שאסור לקצור בארץ ישראל מן מחמשת מיני תבואה קודם לקצירת העומר שנאמר (ויקרא כג פסוק י) ראשית קצירכם שיהיה תחלה לכל הנקצרים.

¹⁶² רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ה הלכה ד

¹⁶³ שומרי האוכלין הן הקליפה שעל האוכל שהיא שומרתו וכן כל כיוצא בזה...

¹⁶⁴ רמב"ם שם הלכה יב

¹⁶⁵ חילוק בין חטה לשעורה הוא מטעם דקליפת החטה דקה וראויה לאכילה והשעורה עבה, ורק כשנתייבשו ראויין קצת לאכילה. ולרש"י במנחות [ע' ב] להיפך דלחה מצטרפת ולא יבשה ע"ש. וזהו הכל כשהם עם האוכל דבלא האוכל אין ראויין כלל לאכילת אדם ואפילו לא זרקן, ולא דמו לקליפת פולין ותורמסין. ערוך השולחן

העתיד הלכות שם סימן קסו סעיף ז

¹⁶⁶ רמב"ם תמידין ומוספין פ"ז הי"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אולם תבואה¹⁶⁷ שהשרישה קודם העומר העומר מתירה בקצירה ואם לאו אסור לקצרה בדרך שאסור לאכלה עד שיבא העומר הבא.

י"א¹⁶⁸ שהשרשה זו צריכה להיות קודם קצירת העומר, שכיון שהיתר קצירה תלוי בקצירת העומר לכן אף ההשרשה צריכה להיות קודם הקצירה, ואם השרישה בין קצירה להקרבה, הרי התבואה אסורה בקצירה עד קצירת העומר של שנה הבאה, אף על פי שבאכילה מותרת כבר לאחר הקרבת העומר של עכשיו, וי"א¹⁶⁹ שההבאה מתרת אף הקצירה והשרשה זו דיה שתהיה קודם הקרבת העומר, אף לאחר קצירתו.

¹⁶⁷ רמב"ם שם הלכה יד

¹⁶⁸ שאנ"א שם סי' ד וה, עי"ש בארוכה

¹⁶⁹ אור שמח שם וקודם העומר שכתב הרמב"ם ר"ל קודם הבאת העומר, וזהו שסיים הרמב"ם שם בדרך שאסור לאכלה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

